

Lyme ziekte

Wat is de ziekte van Lyme?

De ziekte van Lyme is een infectieziekte. Een andere naam die ook wel eens gebruikt wordt, is borreliose.

Hoe krijgt u de ziekte van Lyme?

U kunt door een tekenbeet de ziekte van Lyme krijgen. Tekenen kunnen besmet zijn met ziekteverwekkers. In Nederland is ongeveer 1 op de 5 teken besmet met de bacterie 'Borrelia burgdorferi'. De ziekte van Lyme komt steeds vaker voor. Er is een hoger risico op het krijgen van de ziekte van Lyme in de volgende gebieden: Zuid-Friesland, Drenthe, Achterhoek, Veluwe, Utrechtse Heuvelrug en de duingebieden, inclusief de Waddeneilanden. Toch is de kans om in Nederland de ziekte van Lyme te krijgen na een tekenbeet klein, ongeveer 3%.

Welke klachten geeft de ziekte van Lyme en hoe ziet de ziekte van Lyme eruit?

Er zijn 3 huidaandoeningen die ontstaan door de ziekte van Lyme:

- Erythema migrans
- Borrelia-lymfocytoom
- Acrodermatitis chronica atrophicans.

Erythema migrans komt veel voor. Borrelia-lymfocytoom en acrodermatitis chronica atrophicans zijn zeldzamer. Hoe deze 3 huidaandoeningen eruit zien, wordt hieronder apart besproken, per ziektebeeld.

Behalve huidproblemen kan men in het begin van de ziekte van Lyme ook andere klachten krijgen,

zoals moeheid, hoofdpijn, spierpijn, gewrichtspijn of koorts. In een latere periode van de ziekte van Lyme kunnen afwijkingen aan de hersenen, de zenuwen, het hart en de gewrichten ontstaan.

Is de ziekte van Lyme besmettelijk?

Nee, de ziekte van Lyme is niet besmettelijk. Dat wil zeggen, u kunt deze ziekte niet van andere mensen krijgen. U krijgt de ziekte van Lyme alleen door een tekenbeet.

Is de ziekte van Lyme te genezen of blijft u er altijd last van houden?

De ziekte van Lyme is over het algemeen goed te genezen met antibiotica. Alleen als u de ziekte van Lyme al langere tijd heeft en deze niet eerder ontdekt en behandeld is, kunnen er klachten blijven bestaan.

1. Erythema migrans

Wat is erythema migrans?

Als iemand door een tekenbeet besmet wordt met de ziekte van Lyme, begint dit in 4 van de 5 gevallen met erythema migrans. Erythema migrans komt in Nederland voor bij ongeveer 22.000 mensen per jaar. Deze huidafwijking verdwijnt meestal spontaan na 1 tot 4 maanden. Ongeveer de helft van de mensen met erythema migrans herinnert zich een tekenbeet.

Welke klachten geeft erythema migrans en hoe ziet erythema migrans eruit?

Enkele dagen tot maanden (gemiddeld 2-3 weken) na een tekenbeet ontstaat op de plek van de beet een rode tot roodblauwe vlek die langzaam groter wordt. Soms blijft het een egaal rode vlek, maar meestal wordt de vlek in het midden lichter, zodat een ring ontstaat. Deze ring kan wel 30 tot 40 cm groot worden. Meestal is er maar 1 vlek. In een enkel geval kunnen op andere plaatsen op het lichaam meerdere vlekken of ringen ontstaan. Op het gezicht is er vaker een streep dan een ring te zien, vooral bij kinderen. Erythema migrans kan soms wat jeuken of branderig aanvoelen. Sommige mensen kunnen ook last hebben van moeheid, hoofdpijn, spierpijn, gewrichtspijn of koorts.

Hoe weet uw arts of u erythema migrans heeft?

Uw arts kan aan de vlek zien dat het waarschijnlijk erythema migrans is. Als u weet dat de vlek langzaam groter wordt, of u herinnert zich dat er op dezelfde plaats een teek heeft gezeten, dan is er helemaal geen twijfel meer. Als er twijfel is, kan het zijn dat de arts besluit om u nog een keer terug te zien om te weten of de ring langzaam groter wordt. In het algemeen is verder onderzoek, zoals bloedonderzoek of het weghalen van een stukje huid (biopt), niet nodig.

Welke behandelingen van erythema migrans zijn er?

De behandeling bestaat uit het geven van het antibioticum doxycycline, 2 keer per dag 100 mg gedurende 10 dagen. Wanneer doxycycline niet gegeven kan worden (bijvoorbeeld bij een allergie voor doxycycline of bij zwangerschap) krijgt u amoxicilline of azitromycine. Kinderen jonger dan 9 jaar mogen niet met doxycycline behandeld worden (slecht voor hun gebit). Zij krijgen daarom amoxicilline.

Is erythema migrans te genezen of blijft u er altijd last van houden?

Als het antibioticum volgens voorschrift is ingenomen, dan zullen de klachten verdwijnen. Als erythema migrans niet met antibiotica behandeld wordt, zullen de klachten bijna altijd binnen 4 weken tot 4 maanden vanzelf verdwijnen. Als de klachten verdwenen zijn terwijl u geen antibiotica heeft gehad, betekent dit helaas niet dat de ziekte van Lyme verdwenen is. De infectie heeft zich dan teruggetrokken in het lichaam en kan later ziekten van het zenuwstelsel, het hart, de gewrichten en de huid geven. Dus wanneer erythema migrans op tijd herkend en behandeld wordt, zijn erythema migrans en de ziekte van Lyme volledig en definitief genezen.

2. Borrelia-lymfocytoom

Wat is borrelia-lymfocytoom?

Bij 3 van de 100 mensen begint de ziekte van Lyme met een borrelia-lymfocytoom. Borrelialymfocytoom komt dus veel minder vaak voor dan erythema migrans. Net als erythema migrans is een borrelia-lymfocytoom ook een van de eerste verschijnselen van de ziekte van Lyme. De naam verwijst naar de veroorzakende bacterie, de *Borrelia burgdorferi* bacterie.

Welke klachten geeft een borrelia-lymfocytoom en hoe ziet een borrelialymfocytoom eruit?

Het borrelia-lymfocytoom ziet eruit als een gladde blauwrode tot paarsrode dikke bobbel in de huid van 1 tot enkele centimeters groot. Deze doet geen pijn. Bij kinderen zit een *Borrelia-lymfocytoom* heel vaak aan het oor, bij volwassenen meestal rond de tepel. Andere plaatsen waar ze kunnen voorkomen zijn de neus, het scrotum (de balzak), de schouders en de bovenarm. De meeste mensen (ongeveer 80%) herinneren zich een tekenbeet op de plaats van het lymfocytoom of daar in de buurt. Dat kan al vele maanden geleden

zijn. Soms hebben ze eerder erythema migrans gehad of is de huiduitslag hiervan nog aanwezig.

Hoe weet uw arts of u een borrelia-lymfocytoom heeft?

De (huid)arts ziet meteen of het een borrelia-lymfocytoom is als:

- Een kind een blauwrode of paarsrode dikke bobbel heeft aan het oor en het bekend is dat daar een tekenbeet is geweest.
- U een dikke bobbel in de huid heeft en u erythema migrans heeft of pas heeft gehad.
- Soms wil de arts zeker weten of er geen sprake is van een andere ziekte van de huid. Dan zal de arts een klein stukje huid wegnemen (biopt) om dit stukje huid te laten onderzoeken.
- Ook kan bloedonderzoek nodig zijn.

Welke behandelingen van borrelia-lymfocytoom zijn er?

De behandeling bestaat uit het geven van het antibioticum doxycycline, 2 keer per dag 100 mg gedurende 10 dagen. Wanneer doxycycline niet gegeven kan worden (bijvoorbeeld bij een allergie voor doxycycline of bij zwangerschap) krijgt u amoxicilline of azitromycine. Kinderen jonger dan 9 jaar mogen niet met doxycycline behandeld worden (slecht voor hun gebit). Zij krijgen daarom amoxicilline.

Is borrelia-lymfocytoom te genezen of blijft u er altijd last van houden?

Als het antibioticum volgens voorschrift is ingenomen, dan zullen de klachten verdwijnen. Als borrelia-lymfocytoom niet met antibiotica behandeld wordt, zullen de klachten bijna altijd binnen 4 weken tot 4 maanden vanzelf verdwijnen. Als de klachten verdwenen zijn terwijl u geen antibiotica heeft gehad, betekent dit helaas niet dat de ziekte van Lyme verdwenen is. De infectie heeft zich dan teruggetrokken in

het lichaam en kan later ziekten van het zenuwstelsel, het hart, de gewrichten en de huid geven. Dus wanneer borrelia-lymfocytoom op tijd herkend en behandeld wordt, zijn borrelia-lymfocytoom en de ziekte van Lyme volledig en definitief genezen.

3. Acrodermatitis chronica atrophicans

Wat is acrodermatitis chronica atrophicans?

Acrodermatitis chronica atrophicans is een huidaandoening die pas laat tijdens de ziekte van Lyme ontstaat. Het is mogelijk dat u naast huidklachten ook andere klachten heeft. Dit kan vele maanden tot zelfs vele jaren later na het krijgen van de tekenbeet zijn. Van de 100 mensen die de ziekte van Lyme hebben krijgen 1 tot 3 mensen acrodermatitis chronica atrophicans als eerste klacht. Vooral vrouwen op middelbare leeftijd. Soms kunnen mensen zich nog een tekenbeet en/of een rode kring herinneren.

Welke klachten geeft acrodermatitis chronica atrophicans en hoe ziet acrodermatitis chronica atrophicans eruit?

Een halfjaar tot meer dan 10 jaar na de tekenbeet ontstaan langzaam huidafwijkingen aan een been of aan een arm. Het begint meestal met een roodblauwe tot paarse verkleuring en wat dikker worden van de huid. Het wordt meestal gezien op de benen, vooral aan de strekzijde van de onderbenen en om de enkels. De klachten worden langzaam erger. Een typische klacht is dat een schoen niet meer past. Uiteindelijk kan het been of de arm helemaal, of voor een groot gedeelte, verkleurd en dik zijn.

Wanneer acrodermatitis chronica atrophicans in dit stadium niet herkend wordt en niet met antibiotica behandeld wordt, zal de huid na jaren heel dun

(atrofisch, vandaar de naam atrophicans) worden en niet meer zo elastisch (rekbaar) zijn. Het gevoel in de huid kan dan verminderen, maar de huid kan ook pijnlijk worden. Ongeveer 1 van de 3 patiënten vertelt veel last van moeheid te hebben en zich niet gezond te voelen.

Hoe weet uw arts of u acrodermatitis chronica atrophicans heeft?

Een verdikte huid en paarse verkleuring van de huid kan passen bij acrodermatitis chronica atrophicans, maar het kan ook wijzen op verschillende andere aandoeningen. Het is dus moeilijk te zien of u acrodermatitis chronica atrophicans heeft. Als de huid aan 1 been opvallend paars verkleurd is, zal eerder aan acrodermatitis chronica atrophicans gedacht worden. Er wordt dan bloed afgenomen om antistoffen tegen de bacterie *Borrelia burgdorferi* aan te tonen. Eventueel zal een stukje huid worden verwijderd voor weefselonderzoek.

Welke behandelingen voor acrodermatitis chronica atrophicans zijn er?

De behandeling bestaat uit het geven van het antibioticum doxycycline, 2 keer per dag 100 mg gedurende 30 dagen. Wanneer doxycycline niet gegeven kan worden (bijvoorbeeld bij een allergie voor doxycycline of bij zwangerschap), krijgt u amoxicilline of azitromycine.

Is acrodermatitis chronica atrophicans te genezen of blijft u er altijd last van houden?

Wanneer de huid eenmaal dun is geworden, zal dat ook na behandeling zo blijven. De verkleuring van de huid neemt meestal wel af na de behandeling en kan zelfs weer helemaal gewoon worden, maar soms blijft de huid toch iets anders van kleur. Het is absoluut noodzakelijk om de aandoening te behandelen met een antibioticum, omdat de huidafwijkingen zich anders verder kunnen uitbreiden en afwijkingen kunnen

optreden aan de hersenen, de zenuwen, het hart en de gewrichten.

Wat kunt u zelf nog doen?

Voorkom dat u door een teek wordt gebeten

- Blijf tijdens het 'tekenseizoen' (maart tot november) op de paden en loop niet door dichte begroeiing, vochtige gebieden met hoog gras, gebieden met dode bladeren onder bomen en struikgewas. Draag, als u in deze gebieden loopt tijdens het 'tekenseizoen', kleding die u lichaam bedekt (lange broek met broekspijpen in de sokken, dichte schoenen en lange mouwen). Op lichte kleding zijn teken beter te zien.
- Als u door uw beroep mogelijk met teken in aanraking komt, moet uw werkgever zorgen voor beschermende kleding. Er bestaat speciale kleding die met de stof 'permetrine' bewerkt is.
- Smit of smeer tijdens het 'tekenseizoen' (maart tot november) kleding of onbedekte huid in met een middel dat 'DEET' bevat.

Ondanks bovengenoemde tips is het ook belangrijk om uw huid altijd te controleren op teken als u in het groen bent geweest. Als u een teek ontdekt, verwijder deze dan zo snel mogelijk.

- Controleer uw hele lichaam, vooral in de liezen, bilspleet, de randen van ondergoed, oksels, knieholtes, achter de oren en bij de haargrens in de nek. Gebruik zo nodig een vergrootglas en spiegel of vraag iemand anders om u op teken te controleren.
- Controleer ook uw kleding.
- Verwijder een teek zo snel mogelijk, bij voorkeur binnen 24 uur. Hierdoor wordt de kans op besmetting kleiner.
- Gebruik geen alcohol, jodium, olie of andere middelen voordat u de teek verwijdert.

- Gebruik een puntig pincet of een tekenverwijderaar. Pak de teek met de pincet zo dicht mogelijk bij de huid bij de kop vast en trek hem langzaam uit. Volg de gebruiksaanwijzing van een tekenverwijderaar.
- Schrijf de datum van de beet en de plek op de huid waar u gebeten bent op.

Raadpleeg uw huisarts indien

- Een teek langer dan 24 uur op de huid zit.
- Een rode ring op de plek van de beet ontstaat.
- Binnen 3 maanden griepverschijnselen, zenuwpijn, zenuwuitval of gewrichtsklachten ontstaan.

Meer informatie

- Voor meer informatie kunt u op deze site kijken: www.rivm.nl/tekenbeet
- Zie ook de website van de Nederlandse Vereniging voor Lyme patiënten: www.lymevereniging.nl

Deze folder is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie.

© Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie - Versie 11-11-2014

Bij het samenstellen van deze informatie is grote zorgvuldigheid betracht. De Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie wijst desondanks iedere aansprakelijkheid af voor eventuele onjuistheden of andere tekortkomingen in de aangeboden informatie en voor de mogelijke gevolgen daarvan.

Opmerkingen over deze folder

Ontbreekt er informatie in deze folder of is iets onduidelijk beschreven, dan horen wij dat graag. U kunt uw opmerkingen doorgeven via voorlichting@zha.nl